

Týždeň od 17. do 23. novembra 2019

BOH ZMLUVY

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Nehemiáš 10; 1Moj 9,16; Heb 13,20.21

ZÁKLADNÝ TEXT

¹Pre toto všetko uzatvárame písomne pevnú dohodu spečatenú našimi kniežatami, našimi levitmi a našimi kňazmi. ... ⁴⁰Nebudeme zanedbávať dom svojho Boha. (Neh 10,1.40)

V Biblii sa na mnohých miestach spomína uzatváranie rôznych dohôd a zmlúv. Keď sa hovorí o zmluve v náboženskej oblasti, potom ide väčšinou o právne usporiadanie vzťahu medzi Bohom a jeho ľuďmi. Boh hovorí: „Vy ste môj ľud a ja som váš Boh.“ V starovekom svete sa uzatvárali aj písomné zmluvy medzi vládcami (šľachticmi, lénnymi pánmi a podobne) a ich vazalmi či poddanými. Tieto zmluvy boli vytvorené, pretože prinášali úžitok obom stranám. Vládca sa staral o svoj ľud (poskytoval im pôdu, ochranu a podobne) a ľudia mu za to platili odvody. Ale zmluva s Bohom má úplne iný charakter. Boh ako zmluvná strana nemá zo zmluvy v podstate nič, napriek tomu zasľubuje svoju vernosť zmluve aj v prípade, že jeho ľud zmluvné ustanovenia poruší. Samozrejme, požehnanie a prekliatie spojené so zmluvou umožňovali Izraelitom na základe rôznych ťažkostí a nepríjemností rozpoznať, že porušili zmluvu.

Tento týždeň sa budeme venovať zmluve, o ktorej sa píše v kapitole Nehemiáš 10 a ktorá ukazuje na obnovenie zmluvného vzťahu medzi Izraelitmi a Bohom. Pozrieme sa aj na všeobecné informácie o dôležitých aspektoch uzatvárania zmlúv v Písme.

ZÁKLADNÉ PRINCÍPY ZMLUVY

¹Pre toto všetko uzatvárame písomne pevnú dohodu spečatenú našimi kniežatami, našimi levitmi a našimi kňazmi. ... ²⁹Ostatný ľud, kňazi, leviti, vrátnici, speváci, chrámoví nevolníci a všetci, ktorí sa oddelili od národov pohan-ských krajín a pridali sa k Božiemu zákonu, ich ženy, synovia, dcéry, všetci, ktorí boli schopní chápať, ³⁰pripojili sa k svojim vznešeným bratom, zaviazali sa kliatbou a prísahou, že sa budú riadiť Božím zákonom, ktorý bol vydaný prostredníctvom Božieho služobníka Mojžiša, a budú zachovávať a plniť všetky príkazy Hospodina, nášho Pána, jeho právne predpisy a jeho ustanovenia. (Neh 10,1.29.30)

Prečítaj si text Neh 10,1–30 (v nadväznosti na text Neh 9,36.37). Ako rozumieš skutočnosti, že s iniciatívou uzavrieť (obnoviť) zmluvu prišli Izraeliti, nie Boh. Prečo mali podľa teba potrebu riešiť svoj vzťah s Bohom práve zmluvou?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Hoci zmluvný dokument podpísali len zástupcovia ľudu, ďalšia dôležitá zmienka hovorí o tom, že všetci ostatní „zaviazali sa kliatbou a prísahou, že sa budú riadiť Božím zákonom“ (Neh 10,29.30). Čo bolo na tejto zmluve také významné, že všetci túžili vstúpiť do tohto zmluvného vzťahu s Bohom? Aby sme našli odpoveď na túto otázku, musíme sa vrátiť na úplný začiatok a pochopiť biblický ideál zmluvy.

Dôležitosť zmluvného usporiadania spočívala v tom, že (1) zmluva bola súčasťou Božieho postoja k hriešnemu ľudstvu a Jeho túžby po vzťahu s ľuďmi, (2) zmluva zároveň umožňovala ľuďom preukázať ich túžbu zasvätiť život Bohu. Príbeh stvorenia zaznamenaný v 1. Mojžišovej 1 a 2 zjavuje nielen stvorenie prvých ľudí, ale aj budovanie ich vzťahu s Bohom a navzájom medzi sebou. Potom však prišiel hriech, ktorý výrazným spôsobom narušil všetky vzťahy. Hriech je pravým opakom stvorenia – prináša zánik a smrť.

Adamov rodokmeň sa rozdelil, keď si Kain vybral zlo (1Moj 4,8–19) a Šét prijal Boha (1Moj 5,3–24). Kainov rodokmeň dosiahol svoj vrchol pri Lemechovi (1Moj 4,17–24), siedmom po Adamovi (vrátane), ktorý mal ako prvý dve ženy. Násilie a odplata na jeho strane stáli v protiklade s vernosťou vo vetve Šéta. V Šetovom rodokmeni bol siedmym v poradí Henoch (Roh: Enoch), ktorý „chodil s Bohom“ (1Moj 5,24) a bol vzatý do neba. Nanešťastie, svet sa prikláňal čoraz viac k zlu než k Bohu. Napokon nastala situácia, keď bol rod verných taký malý, že čoskoro by nezostal nikto, prostredníctvom koho by Boh mohol naplniť svoje zaslúbenie o Potomkovi, ktorý zachráni ľudstvo. Vtedy Boh zasiahol ľudstvo a zem potopou. Potopa však bola len ďalšou formou zániku a priniesla smrť. Boh potopou zničil to, čo už predtým zničili ľudia (1Moj 6,11–13).

- Aká je tvoja osobná skúsenosť so zničujúcou mocou hriechu? Akým spôsobom a akou mocou sa dá bojovať proti hriechu? Ako sa dá táto moc získať?

APLIKÁCIA

ZMLUVA V DEJINÁCH

Keď sa na oblaku ukáže dúha, pozriem na ňu a rozpomeniem sa na večnú zmluvu medzi Bohom a každým živým tvorom na zemi. (1Moj 9,16)

²⁰A Boh pokoja, ktorý skrze krv večnej zmluvy vyviedol spomedzi mŕtvych veľkého pastiera oviec, nášho Pána Ježiša, ²¹nech vás utvrdí v každom dobre, aby ste plnili jeho vôľu, a nech v nás koná, čo sa jemu páči, skrze Ježiša Krista. Jemu nech je sláva na veky vekov. Amen. (Heb 13,20.21)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Boh je verný a plní svoje zaslúbenia. Po potope prichádza nový začiatok prostredníctvom Noacha a jeho potomstva. Aj s nimi sa Boh usiloval vybudovať vzťah, ktorý bol postavený na myšlienke zmluvy. V Biblii môžeme rozpoznať sedem hlavných zmluvných vzťahov, ktoré Boh uzavrel s ľuďmi:

1. zmluva – Adam (1Moj 1–3)
2. zmluva – Noach (1Moj 6–9)
3. zmluva – Abrahám (1Moj 12,1–3; 15; 17)
4. zmluva – Mojžiš a Izraeliti (známa aj ako zmluva zo Sinaja; 2Moj 19–24)
5. zmluva – Pinchás (4Moj 25,10–13)
6. zmluva – Dávid (2Sam 7,5–16)
7. zmluva – Nová zmluva (Jer 31,31–34)

Prečítaj si nasledovné texty, v ktorých sa hovorí o „večnej zmluve“. Ako rozumieš tomuto označeniu? Ako by si vyjadril podstatu „večnej zmluvy“?

1Moj 9,16

1Moj 17,7

Iz 55,3

Heb 13,20.21

V Biblii sa termín „večná zmluva“ objavuje šesťnásťkrát. Z toho trinásť zmienok sa vzťahuje na zmluvy s Abrahámom, s Izraelitmi na Sinaji a s Dávidom. Skip MacCarty o nej hovorí, že „večná zmluva je zmluvou lásky, ktorá existovala po celú večnosť uprostred Trojice a ktorú Trojica preukazuje celému stvoreniu.“ (*In Granite or Ingrained?* Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 2007, str. 7.)

Každá z vyššie spomenutých zmlúv je jedinečná, ale všetky majú v sebe zakomponovanú myšlienku „večnej zmluvy“. Je to podobné ako s konceptom „večného evanjelia“, ktoré je prvýkrát predstavené v 1Moj 3,15, a potom je postupne zjavované v celom Písme. Každá nasledujúca zmluva slúži na rozšírenie a prehĺbenie nášho pochopenia večnej zmluvy lásky, ktorá je naplno zjavená v pláne spasenia. A aj keď rozlišujeme takzvanú starú zmluvu a novú zmluvu, obe v sebe obsahujú rovnaké zaslúbenia.

1. Posvätenie: „Svoj zákon vložím do ich vnútra a vpišem ho do ich srdca.“ (Jer 31,33; porovnaj s Heb 8,10)
2. Zmierenie: „Budem im Bohom a oni budú mojim ľudom.“ (Jer 31,33; porovnaj Heb 8,10)
3. Poslanie: „Už sa nebudú navzájom poučovať a brat bratovi nebude hovoriť: Poznajte Hospodina! lebo všetci ma budú poznať, od najmenšieho až po najväčšieho.“ (Jer 31,34; porovnaj Heb 8,11)
4. Ospravedlnenie: „Odpustím im viny a na ich hriech nebudem viac spomínať.“ (Jer 31,34; porovnaj Heb 8,12)

APLIKÁCIA

- **Ako sa večná zmluva lásky prejavuje v tvojom živote? Aká je tvoja skúsenosť s uvedenými štyrmi zaslúbeniami?**

ŠTRUKTÚRA ZMLUVY

¹⁴Preto sa teraz bojte Hospodina, slúžte mu úprimne a verne, odstráňte bohov, ktorým slúžili vaši otcovia za Velriekou a v Egypte. Slúžte Hospodinovi! ¹⁵Ak sa vám nepáči slúžiť Hospodinovi, vyvoľte si dnes, komu chcete slúžiť: či bohom, ktorým slúžili vaši otcovia za Velriekou, alebo bohom krajiny Amorejčanov, v ktorej bývate. Ja však i môj dom budeme slúžiť Hospodinovi. (Joz 24,14.15)

Pri štúdiu Písma môžeme rozpoznať, že každá biblická zmluva má typické usporiadanie, aké môžeme nájsť aj v živote okolitých národov, napríklad Chetitov. Boh sa teda prihovráal ľuďom takým spôsobom, akému mohli dobre rozumieť vo svojej kultúre.

Zmluvy, ktoré boli typické v čase starovekého Izraela, mali nasledujúcu štruktúru: 1. preambula (kto je Boh); 2. historický úvod (vymedzenie predchádzajúceho vzťahu); 3. zákonné podmienky; 4. požehnania a klatby; 5. svedkovia a 6. zvláštne ustanovenia alebo podpis zmluvy. Netreba sa preto diviť, že Boh používal podobnú štruktúru pri komunikácii s ľuďmi. Robil to, čo im bolo blízke.

Celá Piata Mojžišova kniha (Deuteronomium) je napríklad napísaná vo forme zmluvy, pretože Mojžiš pozýva Boží ľud, aby vstúpil do zmluvného vzťahu s Bohom. Zmluva je tu vyjadrená nasledovným spôsobom: (1) preambula (5Moj 1,1–5); (2) historický úvod (5Moj 1,6–4,43); (3) zákonné podmienky (5Moj 4,44–26,19); (4) požehnania a klatby (4Moj 27–30); (5) svedkovia (5Moj 30,19) a napokon (6) zvláštne ustanovenia (5Moj 31,9–13).

Podobnú štruktúru má aj obnova zmluvy, ktorú s ľuďom urobil Jozua. Najprv je v preambule predstavený Boh ako „Hospodin, Boh Izraela“ (Joz 24,2a). Potom nasleduje dlhý historický úvod, v ktorom Jozua pripomína, čo pre nich urobil Boh v minulosti (Joz 24,2b–13). Nasledujú zákonné podmienky vo forme zhrnutia zákona (Joz 24,14.15.23). Ďalšiu časť tvoria požehnania a klatby (Joz 24,19.20), označenie svedkov (Joz 24,22.27) a zvláštne ustanovenia (Joz 24,25.26). Aj v tejto kapitole môžeme teda vidieť základnú formu zmluvného usporiadania, ktoré malo Izraelitom ukázať nielen Božie vedenie v minulosti, ale aj ich povinnosti vyplývajúce zo zmluvného vzťahu.

- **Uvažuj o slovách zmluvy v knihe Jozua: „¹⁴Preto sa teraz bojte Hospodina, slúžte mu úprimne a verne, odstráňte bohov, ktorým slúžili vaši otcovia za Velriekou a v Egypte. Slúžte Hospodinovi! ¹⁵Ak sa vám nepáči slúžiť Hospodinovi, vyvoľte si dnes, komu chcete slúžiť: či bohom, ktorým slúžili vaši otcovia za Velriekou, alebo bohom krajiny Amorejčanov, v ktorej bývate. Ja však i môj dom budeme slúžiť Hospodinovi.“** (Joz 24,14.15) Pokús sa tieto verše vyjadriť vlastnými slovami. Ktorý princíp uvedený v tomto texte môžeš aplikovať do svojho života?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

SÚBY

³¹Svoje dcéry nevydáme za pohanov v krajine a ich dcéry nebudeme brať pre svojich synov. ³²Ak pohanovia prinesú na predaj svoj tovar alebo akékoľvek obilie v deň sobotného odpočinku, neprevzeme to od nich ani v deň sobotného odpočinku, ani v iný posvätný deň. Siedmeho roku sa zriekneme úrody i akéhokoľvek vymáhania dlhov. ³³Ďalej si ukladáme za povinnosť dávať za seba tretinu šekela ročne na službu v dome nášho Boha... (Neh 10,31–33)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM Prečítaj si text Neh 10,29–40. Ktorý z uvedených sľubov považuješ ty osobne za najdôležitejší? Prečo?

Izraeliti sa zaviazali k nasledujúcim veciam:

1. Vyhybať sa zmiešaným manželstvám (nesobášiť sa s tými, ktorí by ich mohli viesť k modloslužbe a tým k narušeniu viery, pretože narušenie vzťahu k Bohu vedie k poškodeniu vzťahov s ľuďmi).
2. Zachovávanie sobotného odpočinku (žiadne obchodné aktivity, ktoré by viedli k narušeniu svätosti soboty).
3. Odpustenie dlhov a zachovávanie siedmeho roku, čo malo priniesť slobodu chudobným.
4. Finančná podpora chrámu, bohoslužieb v ňom a prinášanie rôznych obetí, čo malo viesť k zachovaniu pravej bohoslužby.

Kým prvé tri sľuby súvisia so vzťahmi k druhým (manželstvá a odpustenie dlhov) a k Bohu (sobota), posledný (Neh 10,32–39) sa týka fungovania chrámu. Spoločenstvo Izraelitov sa týmito krokmi snažilo vyjadriť, že sa zaviazali dodržiavať zmluvu a prakticky budovať svoj vzťah k Bohu a k druhým ľuďom. A hoci nie vždy sa im darilo dokonale zachovávať celú zmluvu, chápali, že správne návyky a konanie majú vplyv na ich budúcnosť. Ak sa Izraeliti chceli vydať na správnu cestu, museli si stanoviť také postupy a zvyky, ktoré im mali pomáhať dosiahnuť zvolený cieľ. Ak chceli mať úzke spoločenstvo s Bohom, potom im pri dosahovaní tohto cieľa mohlo pomôcť to, že budú dbať na dôležitosť soboty a budú sa starať o správne fungovanie chrámu.

Nanešťastie, pri plnení svojich sľubov nepostupovali tak, ako sa zaviazali, o čom podávajú svedectvo posledné kapitoly knihy Nehemiáš. Ale napriek zlyhaniu mnohých jednotlivcov, veľa ľudí sa usilovalo žiť podľa daných sľubov. Keď Bohu dovolíme, aby stál v strede nášho života a budeme ho prosiť o pomoc, môžeme si rozvinúť náležité návyky a držať sa správnej cesty.

APLIKÁCIA ■ „Správnym uplatnením vôle môže v tvojom živote nastať úplná zmena. Podriadením vlastnej vôle vôli Krista sa spájaš s mocou, ktorá prevyšuje všetky vládne mocnosti. Získaš silu zhora, aby si zostal neochvejný a stála odovzdanosť Bohu ti pomôže žiť novým životom, životom viery.“ (SC 48; CK 33) Je to aj tvoja skúsenosť? Ak nie, čo ti v tom bráni?

CHRÁM

³³Ďalej si ukladáme za povinnosť dávať za seba tretinu šekela ročne na službu v dome nášho Boha ³⁴na predkladané chleby, na ustavičnú pokrmovú obetu, na ustavične spaľovanú obetu, na obety v dni sobotného odpočinku, novmesiacie a na výročné slávnosti, na posvätné dary, na obety za hriech, určené na získanie zmierenia Izraela, a na všetku prácu v dome nášho Boha. (Neh 10,33.34)

Znova sa sústred' na text Neh 10,33–40. Prečo bol podľa teba pre Izraelitov chrám taký dôležitý, že slúbili: „Nebudeme zanedbávať dom svojho Boha.“ (Neh 10,40)? V čom spočívala dôležitosť chrámu pre vieru? (Pozri aj Heb 8,1–7.)

OSOBNÉ
ŠTÚDIUM

Izraeliti sa zaviazali, že sa budú starať o chrám a službu v ňom. A hoci išlo o pomerne malú skupinu ľudí, ktorá bola navyše pod útlakom kráľov, rozhodli sa, že musia dávať zo svojho mála toľko, aby chrám prosperoval, nielen bojoval o svoju existenciu. Rozhodli sa preto dávať na chrám tretinu šekela ročne, nielen v čase, keď si to vyžadoval zákon. Národ si uvedomoval, že musí konať viac, než bolo predpísané. Okrem toho si rozdelili zodpovednosť za pálenie dreva na oltári medzi jednotlivé rodiny. Uvedomovali si totiž, že bez správne zorganizovaného postupu by táto praktika postupne upadla.

Prvotiny z úrody na poli a na stromoch, desiatky a dary patrili medzi tie aspekty chrámovej služby, ktoré poskytovali starostlivosť o kňazov a levitov. Desatina zo všetkého mala ísť na podporu levitov. Okrem toho, desatina toho, čo dostali leviti, išla na podporu kňazov.

Chrám predstavoval tlkot srdca izraelského národa. Pre vieru Izraelitov bol taký dôležitý, že najväčšou národnou tragédiou bolo, keď Nebúkadnecar zničil chrám a dal z neho odnieť bohoslužobné predmety. Keď chrám náležite fungoval, prinášal národu jasné duchovné vedenie, pretože ľudí viedol k rozhodujúcemu riešeniu problému hriechu prostredníctvom smrti baránka. Keď Ježiš zomrel na kríži, toto riešenie sa uskutočnilo (Rim 5,5–10). Okrem toho, prostredníctvom každoročného Dňa zmierenia ľudia nielen prežívali odpustenie, ale učili sa aj o Božom pláne úplne zničiť zlo a hriech. Inými slovami, chrám slúžil ako prostriedok, ktorý ľuďom zjavoval celý plán spasenia. Poznanie a pochopenie chrámovej služby nám pomáha vidieť väčší obraz o tom, aký Boh je a aký je jeho plán pre našu záchranu.

- „**Toto slovo je spoľahlivé a zaslúži si byť úplne prijaté: Ježiš Kristus prišiel na svet spasiť hriešnikov. Ja som prvý z nich.**“ (1Tim 1,15) V čom veril a dúfal apoštol Pavol? Ako môžeme prežívať rovnakú nádej, akú žil Pavol?

APLIKÁCIA

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe *Cesta ku Kristovi* si prečítaj kapitolu „Odvzdanosť“. (SC 43–48; CK 30–33)

„Služba v pozemskej svätyni mala dve časti. Kňazi slúžili každodenne vo svätostánku a veľkňaz raz v roku vykonal vo veľsvätyni (svätyni svätých) zvláštny úkon zmierenia a očistenia svätostánku. Každý deň prinášali kajúcní hriešnici svoje obete ku vchodu do svätostánku, položili ruku na hlavu obetného zvieraťa a vyznávali svoje hriechy. Tým sa ich vina obrazne prenášala na nevinnú obeť. Potom bolo zviera zabité. Apoštol vysvetľuje: *Bez preliatia krvi nieto odpustenia.* (Heb 9,22) *Život tela je v krvi.* (3Moj 17,11) Prestúpenie Božieho zákona vyžaduje smrť hriešnika. Krv predstavuje život priestupníka, ktorý má byť odsúdený. Jeho vinu, ktorá prešla na obeť, zanesol kňaz v krvi obetného zvieraťa do svätyně a kropil ňou priestor pred oponou. Za ňou bola truhla zmluvy s doskami Božieho zákona, ktorý hriešnik prestúpil. Týmto obradom bol hriech prostredníctvom krvi obrazne prenesený do svätyně. Krv niektorých obetí nebola vnášaná do svätyně, ale ich mäso zjedol kňaz podľa príkazu, ktorý dal Mojžiš Áronovým synom: *On vám ju (obeť) dal, aby ste tým pospolitost zbavili viny.* (3Moj 10,17). Obidva obrady sú symbolom prenesenia hriechu z človeka, ktorý hriech vyznal, do svätyně.“ (GC 418; VSV 302.303)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Uvažujte o sľuboch, ktoré ste urobili a porušili, bez ohľadu na to, ako úprimne ste to mysleli s ich dodržaním. Čo ste sa z tejto skúsenosti naučili? V čom vám to môže pomôcť vyhnúť sa podobným chybám v budúcnosti?
2. Ako môžete uzavrieť zmluvu s Bohom? Prečo Boh túži uzavrieť s vami zmluvu?
3. Zmluva je právne ustanovenie o vzťahu. Napriek tomu, že my zmluvu porušujeme, Boh zostáva stále verný. Ako môže toto pochopenie Božej dobroty a vernosti viesť ľudí bližšie k Bohu a pomáhať im žiť lepším životom?
4. Keď medzi dvomi stranami chýba dôvera, právny dokument je potrebné podpísať. Keďže následkom hriechu sa od Boha vzdľalujeme, On nás opakovane pozýva, aby sme obnovili náš vzťah s ním. Aký prospech máme z takéhoto obnovovania?